

AFYON BÖLGESİNİN GÜNEYDOĞUSUNDAKİ PERMO-KARBONİFER BULUNTUSU HAKKINDA NOT

Bilge ERİŞEN*

Afyon ilinin güneydoğusundaki Değirmendere, Kızıldağ ve Cumhuriyet köylerinin arasındaki sahada otokton Paleozoyik temele ilişkin olarak Permo-Karbonifer yaş konağında yerleşmiş fosiller elde edilmiştir (Şek. 1).

Bu bölge dahilinde ve çevresinde daha önce Chaput (1931), Parejas (1941), Blumenthal (1947), Brennich (1954), Abdüsselâmoğlu (1958), Brunn ve diğerleri (1971) araştırmalar yapmışlardır. Sözü edilen araştırmacılar Paleozoyik temeli fosil yetersizliği nedeniyle genellikle eşleştirme yoluyla yaşlandırmaya çalışmışlardır.

1971 yılında Afyon ilinin güneydoğusunda, jeotermal enerji etütleri yapmak amacıyla sürdürülen incelemeler sırasında, Paleozoyik temele ait formasyonlar içinde Permo-Karbonifer fosilleri bulunmuş ve durumla ilgili rapor Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü arşivlerine intikal etmiştir (Erişen, 1972).

Tetkik sahamızda, Permo-Karbonifer fosilleri taşıyan Paleozoyik temelden başka bu temeli örten Pliyosen çökelleri ve Kuvaterner oluşukları yer alır.

Bölgedeki Paleozoyik temeli; (a) Sultandede şisti, (b) Yalmzağaç formasyonu, (c) Karabasan kalkerini oluşturur. Bunlardan, Yalmzağaç formasyonu ve Karabasan kalkerini Permo-Karbonifer fosilleri barındırmaktadır.

Yalmzağaç formasyonu. — Kızıldağ köyünün kuzeybatısındaki Yalmzağaç tepede gelişmiştir. Kaya birimleri kuvarsit, şistli kuvarsit, mermer, ara ara kalkşist, fillit, muskovit-kuvars şist, kalker-kristalize kalker (sparit) ardalanmalıdır (Şek. 2). Kalker-kristalize kalker (sparit) seviyeleri fosillidir. Crinoid ve Bryozoa'lar boldur.

Yalmzağaç tepenin 200 m güneyinden alınan bir numenin inceleme sonuçları şöyledir:

Litoloji : Sarımtırak renkli fusulinli sparit

Fauna : Fusiella ?

Yaş : Moskoviye-Sakmariye

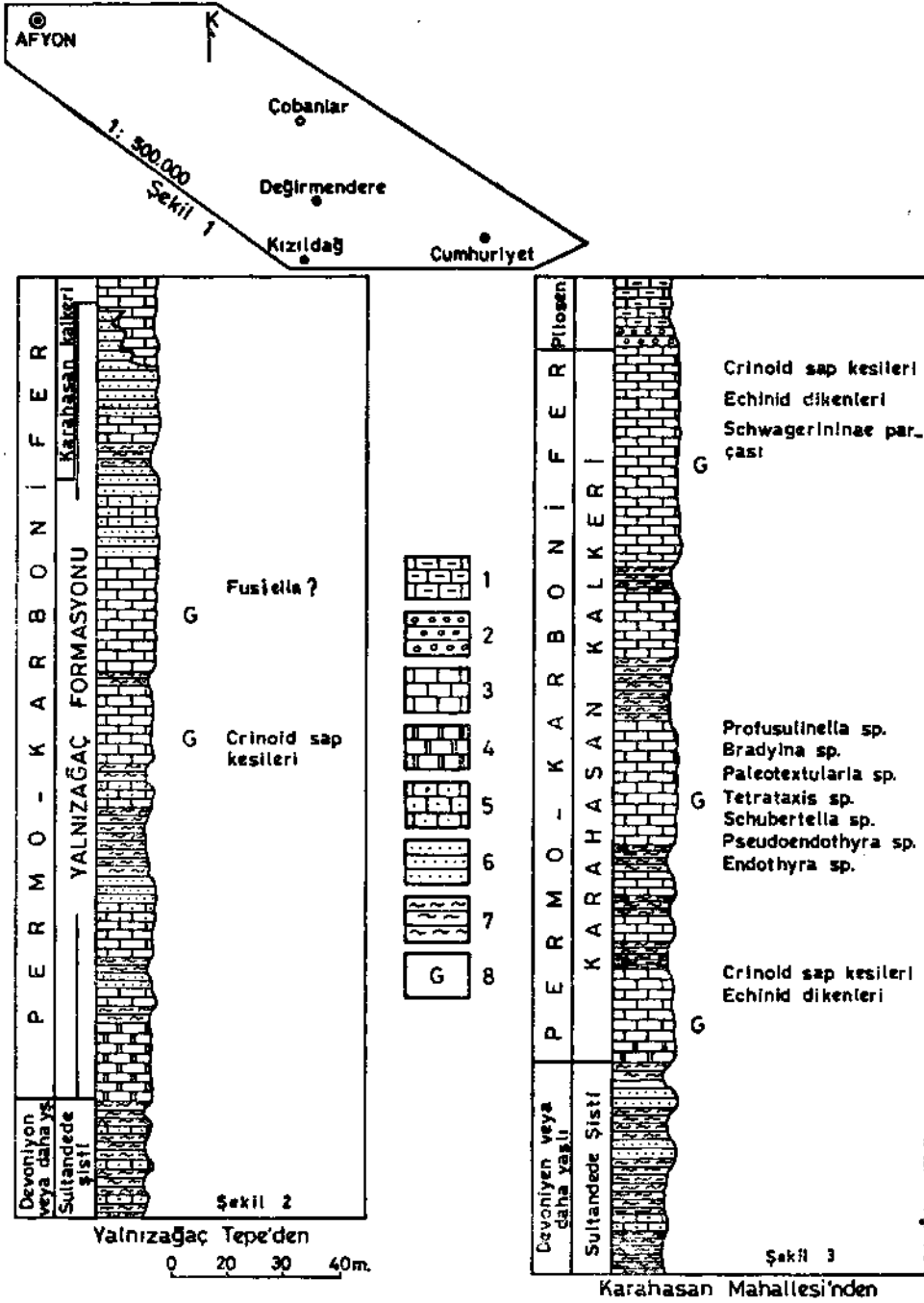
Formasyon yukarıdan Karabasan kalkerini ile konkordan olarak örtülmektedir. Ayrıca Yalmzağaç formasyonu ile Karabasan kalkerini arasında yanall geçiş de vardır.

Karahasan kalkerini. — Değirmendere köyünün Karabasan mahallesi doğusunda tipik olarak gelişmiştir. Formasyonu oluşturan kaya birimleri kalker, kristalize kalker (mikrit, sparit), mermer, ara ara kalkşist, muskovit-kuvars-şist, fillit ardışıklığından kuruludur (Şek. 3).

Alınan numunelerde fosiller ve yaş konağı aşağıdaki gibi saptanmıştır:

— Karahasan mahallesinin doğusundaki Koca tepenin kuzeyinde:

* Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Petrol ve Jeotermal Enerji Dairesi, Ankara.

Şek. 1,2,3 - Yalnızığaç formasyonu ve Karabasan kalkerinin tip kesitleri.

- 1 - Gözenekli kalker; 2 - Taban konglomerası; 3 - Kristalize kalker, kalker, kalkışit;
4 - Mermer; 5 - Şistli kuvarsit; 6 - Kuvarsit; 7 - Muskovit-kuvars şist, fillit; 8 - Fosilli yer.

Litoloji : Bej renkli sparlaşmış biyomikrit

Fauna : *Profusilinella* sp., *Bradyina* sp., *Paleotextularia* sp., *Tetrataxis* sp., *Schubertella* sp., *Pseudoendothyra* sp., *Endothyra* sp.

Yaş : Orta Karbonifer

— Karabasan mahallesinin güneydoğusunda:

Litoloji : Koyu kahverengi biyosparit

Fauna : Crinoid sap kesileri, Echinid dikenleri, bir adet Schwagerininae parçası

Yaş : Üst Karbonifer-Üst Permiyen

— Değirmendere köyünün güneyindeki Kocakoyak burnunda:

Litoloji : Siyah renkli sparlaşmış mikrit

Fauna : *GlobivahnUna* sp., *Ammovertella* sp., *Permocakulus* sp.

Yaş : Permiyen

— Cumhuriyet köyünün güneydoğusundaki Elbiz dere vadisinde:

Litoloji : Bej renkli sparlaşmış mikrit

Fauna : *Pusulma* sp., *Ammodiscus* sp.

Yaş : Karbonifer

— Cumhuriyet köyünün güneyinde:

Litoloji : Gri renkli kalker

Fauna : *Endothyra* sp., *Plectogyra* sp., *Archaediscus* sp., *Ammodiscus* sp.

Yaş : Karbonifer

Karabasan kalkerini tavanında açılal diskordansla Pliyosen çökelleri kuruludur.

SONUÇ

Daha önceki yıllarda eşleştirmeli olarak yaşlandırılan Paleozoyik formasyonlardan Yalnız ağaç formasyonu ve Karabasan kalkerinin Orta Karboniferden-Üst Permiyene kadar yayılımlı olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen bu yaş bulguları ve ekli olarak verilen tip kesitler yörede hayli yaygın olan fakat fosil bulunamayan benzer formasyonların eşleştirme ile yaşlarının tasarlanmasına yardımcı olabilecektir.

KATKI BELİRTME

Toplanan fosilli kayaların yaş tayinlerini yapan E. ÇataPa ve fosil bulgularının yayınlanması için destek olan C. Göncüođlu'na teşekkür ederim.

DEĞİNİLEN BELGELER

- Abdüsselâmoğlu, Ő., 1958, Sultan Dağlarının jeolojisi: Maden Tetkik ve Arama Enst. Rap., 2669 (yayımlanmamıŐ), Ankara.
- Blumenthal, M., 1947, SeydiŐehir-BeyŐehir hinterlandındaki Toros Dağlarının jeolojisi: Maden Tetkik ve Arama Enst. YaymL, seri D, 2, Ankara.
- Brennich, K., 1954, Bericht über die Gelaendearbeiten auf den kartenblaettern 90/1, 90/2, 90/3, 90/4, 91/J, 91/3: Maden Tetkik ve Arama Enst. Rap., 1954 (yayımlanmamıŐ), Ankara.
- Brunn, J.H., 1971, Outline of the geology of the "Western Taurids: Petroleum Exploration Society of Libya, Tripoli.
- Chaput, E., 1931, Esquisse de Pevolution tectonique de la Turquie: İstanbul Üniversitesi Jeoloji Bölümü Yayl., 6.
- Erişen, B., 1972, Afyon-Heybeli (Kızılkilise) jeotermal araŐtırma sahasının jeolojisi ve jeotermal enerji olanakları: Maden Tetkik ve Arama Enst. Rap., 5490 (yayımlanmamıŐ), Ankara.
- Parejas, E., 1941, Sandıklı, Dinar, Burdur, İsparta ve Eđridir bölgesinde yapılan jeolojik löveler hakkında rapor: Maden Tetkik ve Arama Enst. Rap., 1390 (yayımlanmamıŐ), Ankara.
- , MTA paleontoloji tetkik ve tayin raporları: 1968/46, 1971/35, 1972/20.